

ÖBÜR DÜNYADAN KONUŞMALAR

ESKİÇAĞ BİLİMLERİ'NİN TÜRKİYE'DEKİ GEÇMİŞİ VE GELECEĞİ ÜZERİNE SOHBETLER I

SÖYLEŞİ: FATİH YILMAZ* ERKAN KURUL**

Röportaj Yeri: Akdeniz Üniversitesi, (Eski) Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Prof. Dr. Sencer ŞAHİN'in Öğretim Üyesi Odası

Röportaj Tarihi: 15.02.2011

Röportaj Süresi: 57.42

Burada okuyucuya sunulan röportaj, bir öğrenci dergisi hazırlamak amacıyla yürütülen çalışmalar kapsamında 15 Şubat 2011 tarihinde Akdeniz Üniversitesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü kurucusu ve aynı zamanda emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Sencer ŞAHİN ile gerçekleştirilmiştir. Bu röportajda Epigrafi disiplini içinde -geçmişten günümüze- Türkiye'de Eskiçağ Bilimleri'nin gelişimine yönelik gözlem ve yorumları sunulmaktadır. Bu kapsamda görüşmenin temel içeriği Epigrafi, Klasik Filoloji, Klasik Arkeoloji ve Eskiçağ Tarihi gibi Eskiçağ Bilimleri'ni oluşturan disiplinlerin Türkiye'deki mevcut durumu, tarih araştırmalarındaki yeri, önemi ve etkisi mercek altına alınmaktadır. Bunu yapmaktaki ana misyonumuz bölüm öğrencilerin bilinçlenmesine katkı sağlamaktır. Son olarak da, söz konusu disiplinlerden mezun olan öğrencilerinin istihdam durumları ve kaygılarına yönelik temel sorun alanları görüşmenin gündemine oturmaktadır¹.

Prof. Dr. Sencer Şahin, 15.02.2011 (Röportaj Günü)

* Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. fatihyilmaz@akdeniz.edu.tr

** Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. erkankurul@akdeniz.edu.tr

¹ Burada gerçekleştirilen röportaj kayıtları hocamızın o sırada ifade ettiği şekilde, üzerinde hiçbir *corrigendum* ve *addendum* yapılmadan yalın haliyle okuyucuya sunulmuştur.

Ps. Burada okuyucuya söz konusu röportajın ilk bölümü sunulmaktadır.

Gelişimi ve alana duyulan ilgi bu kadar az iken sizin yıllar önce bu alana girişiniz nasıl oldu?

Bak şimdi bu uzun hikâye...

Ama bizim için önemli...

Ben aslında fen alanından mezun olmuştum, iyi derecele. 1959-1960 öğretim yılında. Amacım inşaat mühendisi olmaktı. Fakat o zamanlarda teker teker giriliyordu sınavlara. İstanbul Teknik Üniversitesi'nin sınavı ayrı oluyordu, Ankara Tıp Fakültesi'ninki ayrı oluyordu. Yani her bir fakültenin sınavları ayrı oluyordu. Ama benim en çok arzu ettiğim, daha doğrusu toplumun arzu ettiği, dolayısıyla ailemizin de daha çok tercih ettiği, nerede para kazanan meslek varsa işte ona gitmekti. Bu ya inşaat mühendisliğiydi, ya da ne biliyim işte, o zaman tıp fakültesine gitmek, hekim olmak, avukat olmak, hukukçu yani... Ondan sonra bir de asker falan olmak, subay olmak vardı. Ben işte inşaat mühendisi olmak istediğim için gittim, İstanbul Üniversitesi'nin sınavına girdim. Kendime çok güvenmiştim, ama kazanamadım. Yani inşaat mühendisliğini kazanamadım. Tıp fakültesini kazanmıştım, Ankara'da, oraya da gitmedim. O sırada tam da ihtilal olmuştu biliyorsunuz, 27 Mayıs İhtilalı. Son olarak lise mezunlarına yedek subay olma hakkı tanımışlardı. O dönem birkaç tane daha benim gibi kazanamayan arkadaş vardı. Onlarla birlikte yedek subay olarak askere gittik. Biz de o 27 Mayıs devriminde yedek subay öğretmen olarak tayin edildik. Ben de çok ıssız bir köye düştüm, Niğde, Germeğen Köyü... Orada çok inziva bir hayat yaşadım. Yani çünkü okul o kadar berbattı ki... Orada ben ilk kez klasikler ile karşılaştım. Çünkü biz köye giderken, işte benim köyün adını duyunca oradaki eğitim müdürlüğündeki memurlardan bir tanesi "yandınız!" demişti. "Orası kuş uçmaz kervan geçmez bir yer...". Yani "kendini oyalayacak birşeyler bul" dedi. Ben de o aralar baktım Milli Eğitim Bakanlığı'nın kitapları var, beyaz basılmış, Hasan Ali Yücel, tanırsınız değil mi? O 1941-1950 yılları arasında *Dünya Klasikleri'nden Tercüme* diyerekten bir seri başlatmıştı. Bu seride bütün dünya klasiklerinden aşağı yukarı hepsi Türkçe'ye çevrilmişti. Bu arada tabii, eski Yunan ve Roma-Latin yazarları da tercüme edilmişti. Onların içinden yaklaşık yetmişseksen kadar kitap seçtim. Her biri ince ince işte. Platon da vardı, Aristoteles de vardı ve diğer yazarlar da... Bir de Epiktetos diye bir yazar. Bu Stoacı bir yazar, tabii sonradan öğreniyorum, onları aldım gittim. Her birine ya iki, ya da üç kuruş verdim o zamanki parayla. Zira 1940'larda basılan kitapçıklar öyle üç kuruş ile beş kuruş ile ölçülüyordu. İşte en pahalısı 25 kuruştur benim askere gittiğim sıralarda. Ve ilk okuduğum kitap da işte Epiktetos'tur. Orada Epiktetos köle bir aileden gelen insandır. Fakat Stoacılıkta da insanın iç dünyasında hür olması vurgulanır. Yani iç dünyanızda siz hürseniz, köle bir aileden bile gelseniz, aristokrat bir aileden de gelseniz, hürriyet kavramı içinizdedir. Yani özgürlük içinizdedir. Yani özgürlüğü köle kökenli olsanız dahi içinizde hissedersiniz ve fikirlerinizi açıkça söylersiniz. İşte öyle bir köle bu Epiktetos ve Stoa Felsefesi'nin hayranlarından birisi, onun da işte eğitimini görmüş. Bir gün efendisi buna eziyet eder. Yani Epiktetos'a... Bir de acıya dayanma, sevince-acıya tevekkül ile yaklaşma felsefesinin içinde bu var tabii. Her şey tevekkül ile yaklaşma. Efendisine diyor ki: "biraz daha eziyet edersen bacağımı kıracaksın". "Çok canımı acıtıyorsun" demez de, "dikkatli ol bacağımı kıracaksın" der. Halen daha acısını belli etmez. Adam cendereye sokmuştur Epiktetos'un bacağını, durmadan ha şimdi bağırarak, ha şimdi çığlık atacak diye bekler. O da gayetten tevekküllü olarak "dikkat et bacağımı kıracaksın" der. İşte nitelim de kırar ayağını ve kırdıktan sonra Epiktetos da, "sana söyledim kırdın işte" der. Yine de acı çektiğini belli etmez. Yani böyle bir yazar. Dikkatimi çekti işte benim bu metin ve ondan sonra bütün o seri kitapların hepsini okudum ve ondan sonra ben bu kitaplardaki Türkçe'ye çevrilmiş olan eserlerin

aslı nedir diye baktım. Eski Yunanca çıktı arkasından. Yani çünkü biz eğitimimizde, yani orta eğitimde, Eski Yunan nedir veya Latin nedir bilmezdik. Sadece lisede alfa, beta, gamma'yı kimya veya fizikten bilirdik, o kadardı. Yani bilgimiz Yunan harfleri hakkında bundan ibaretti. Ama orada onu öyle görünce orada karar verdim, benim dil öğrenmem lazım. Çünkü bana hitap ediyordu. Ve nitekim askerliği bitirdikten sonra Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi sınavlarına girdim ve kazandım. Ve böylece Klasik Filoloji'ye girdim ve ben dört sene boyunca tek öğrenci olarak okudum. Suat Sinanoğlu ve Samim Sinanoğlu'yla, iki tane hocamız vardı, onlardı. İtalya'da yetişmiş çok iyi filologlardı, yani klasik dil filologları. Esas benim hocam Suat Sinanoğlu olmuştu. Yani Eski Yunanca Hocası, kardeşi Samim Sinanoğlu ise Latinist idi. Yani Latince derslerine girerdi. Bu dersler boyunca, dört sene süresince bu hocalarla tek başıma ders gördüm. Ondan sonra Almanya'ya gönderdiler. Orada doktoramı yaptım. Doktoramı eskiçağ tarihinde yaptım. Doçentliği de Klasik Arkeoloji'de yaptım. Yani ben bunu her zaman söylerim. Klasik Çağ'ı anlamak için bu çağın içerisine giren Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji ve Eskiçağ Tarihi'ni bilmemiz lazım. Bunların üçünü de bilerseniz ancak bir eskiçağ bilimcisi veya eskiçağ uzmanı olabilirsiniz. Yoksa bizdeki gibi arkeolog kendi işini yapar, filolog kendi işini yapar, eskiçağ tarihçisi kendi işini yapar ve dolayısıyla hiç kimse de komşusunun ne yaptığından haberdar olmuyor. Şimdi işte arkeologlarımız öyle, maalesef öyle. O şekilde yetiştiriliyorlar. Eee siz de öyle yetiştirildiniz. İşte geçen derste de söyledim. Biz eskiçağ tarihini de bu derslerin içerisinde öğreneceğiz. Çünkü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı'mız yok. Tarih Bölümü'nde şimdi Murat Hocanız her halde giriyor size. O kurmaya çalışıyor Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı'nı ama tabii çok çok uzun senelere mal olacak bunun kuruluşu, yerleşmesi, öğrenci alması vs. Onun için biz kendi içimizde Eskiçağ Tarihi'ni öğreneceğiz. Klasik Arkeoloji'den de dersler alıyorsunuz zaten değil mi?

Evet, alıyoruz Hocam...

Klasik Arkeoloji'den ders alıyorsunuz yani, bu arada onu da sorayım, nasıl gidiyor dersler? Ne öğreniyorsunuz mesela?

En son dersimizi Mitoloji ile bitirmiştik. Ondan sonra da ders görmedik. Başlamadı daha yani dersler bu dönem...

Peki, geçen sömester?

Mitoloji gördük, Hititleri, Neolitik Dönem'i, Nevali Çöri gibi ilk yerleşimleri...

Yani Prehistorya... İyi, yani benim klasik filolojiye geçişimin özeti budur. Hikâye böyle, kısaca yani.

Türkiye'de Eskiçağ Bilimleri alanında başlangıçından bu güne tanıklık etmiş olduğunuz süreçte alınan mesafe ve yapılan çalışmalar sizce ne kadar yeterli?

Yapılan çalışmalar çok yetersiz bence, yani yetersiz, hiç denecek kadar az. Çünkü Eskiçağ Dilleri üzerine yapılan çalışmalar bizde daha yeni yeni kıpırdamaya başladı. Klasik Arkeoloji de işte kör topal gidiyor. Çünkü Eskiçağ Tarihi ve Klasik Diller ayağı noksan Klasik Arkeoloji'nin, daha yeni yeni yeşermeye başladı. Ne biliyim işte Ekrem Akurgal ve daha sonra da Arif Müfid Mansel ile başlayan bir çıkışı vardı Klasik Arkeoloji'nin, parlama evresi, 1950, 60 ve 70'li yıllarda. Ama o çağ kapandı, ondan sonra gelen nesiller, yani arkeolog nesli, bu sefer ne oldu, bu YÖK denilen düzenlemenin içinde darmadağın oldu. Yani evvelden bizim zamanımızda arkeoloji öğrencisi ya Latince'yi almak zorundaydı ders olarak ya da Yunanca'yı almak zorundaydı. Ama Eski Yunanca daha zor olduğu için genelde Latince'yi tercih ederlerdi. Hatta Eski Yunanca'yı bir parça da olsa öğrenebilen öğrenciler de yok değildi. Fakat sonra bu YÖK gelince tamamen yok oldu. Arkeoloji okuyan

birine Eski Yunanca ve Eskiçağ Tarihi yardımcı ders olarak alacak veyahut da Klasik Filoloji okuyan da Klasik Arkeoloji'yi yardımcı ders olarak alacak diye bir zorunluluk yok. O şeyi biz koyuyoruz. Yani kendi inisiyatifimizle koyuyoruz. Bir de arkeologlar da kendi inisiyatifleriyle öğrencilere Eski Yunanca dersleri koyuyorlar. Ama benim de bir süre tecrübem oldu. Fakat öğrenciler istekli değiller, yani böyle bir zorunluluk içersine girmeye ve dolayısıyla da öğrenmiyorlar hiç... Hem de hiç öğrenmiyorlar. Yani Klasik Arkeoloji'deki öğrenciler öğrenmiyorlar. Ümit ederim ki siz bunu ciddiye alırsınız yani. Klasik Arkeoloji'yi ciddiye alarak, ciddi bir şekilde öğrenirsiniz. Öğretene de bağlı mutlaka, ama önce sizin hevesli olmanız lazım. Kim veriyor peki Arkeoloji derslerinizi?

İsa Hoca.

Arkeolojiye giriş dersi mi peki?

Evet Hocam.

Öğrenebildiğiniz kadar öğrenin, diğer kısmını kendi çabanızla tamamlamanız lazım... Kitaplardan şurdan burdan. Klasik Arkeoloji çünkü öyle sadece kazı haberlerini, kazı raporlarını okumak değil. Klasik Arkeoloji'yi temelden öğreneceksiniz. Klasik Arkeoloji'nin ortasında, temelinde, göbeğinde ne var? Örneğin bir Atina'yı, Atina Akropolis'i'ni ezberlemeniz lazım. Çünkü Klasik Arkeoloji'nin temel taşı Atina Akropolis'i'dir. Oradaki yapıların tarihini, o yapıları yapan mimarları, ressamı vs... siyah figür, kırmızı figür eserleri yapan çömlekçileri öğrenmeniz lazım. Arkeolojiye giristen ben onu anlarım. Şimdi esas sizin öğrenmeniz gereken Klasik Arkeoloji; çünkü biz Klasik Filoloji'yi öğretiyoruz. Klasik Arkeoloji ile Klasik Filoloji M.Ö. VII. yüzyıldan başlar, M.S. VI. yüzyıla kadar da devam eden bir süreçtir. Gerek Klasik Arkeoloji, gerek Klasik Filoloji bu evre içersinde yani bin üç yüz yıl dâhilinde sanat hareketleri, dil hareketleri ve diğer akımları öğrenmek anlamına geliyor. Bu ve bunun tarihini öğrenmek anlamına geliyor. Ama Prehistorya Göbeklitepe, Hitit ya da Mezopotamya bunlar Klasik Arkeoloji'nin dışında kalan alanlar. Bunları kendi arzunuzla da okuyup öğrenebilirsiniz. Ama Klasik Arkeoloji'yi iyi hazmetmeniz lazım. O bakımdan da bana Klasik Arkeoloji'ye giriş deyince benim anladığım M.Ö. VII. yüzyıldan, M.S. VI. yüzyıla kadar olan Kıta Yunanistan'da ve İonia'da, Anadolu'daki arkeolojidir. Klasik Arkeoloji budur. Çünkü sizin gördüğünüz derslere paralel olan sanat hareketleri onlardır. Yoksa Hitit falan, Mezopotamya veya Göbekli Tepe değildir. Onları öğrenmek zararlı mı peki? Hayır değil. Ama sizin için daha önemli şeyler dururken neden daha önemsiz şeyleri öğreneceksiniz? Her neyse yani şimdi ikinci sömesterde ilk defa alıyorsunuz değil mi bu dersi?

Evet Hocam...

Her neyse ikinci dönem daha faydalı şeyler öğrenirsiniz. Şimdi yeterli mi, yetersiz mi meselesi... Tabi ki yetersiz. En çok işte etkin olan saha Klasik Arkeoloji olmasına rağmen, Türkiye'deki Klasik Arkeoloji'nin iki ayağı noksan. Eskiçağ Tarihi ve Klasik Filoloji ayağı noksan. Öğrenciler ve hocaları malesef ve malesef Eskiçağ Tarih'ni de bilmiyorlar. Klasik Filoloji'yi yani Eski Yunanca'yı dahi bilmiyorlar. Yani bir devrin sanatını, bir devrin mimarisini veya tarihini akademik düzeyde çalışmak isteyen birinin mutlaka o devrin dili ve kültürünü bilmesi lazım değil mi? Şimdi bir İngiliz kalksa gelse Türkiye'ye dese ki ben Osmanlı Tarihi'nin Lale Devri'ni incelemek istiyorum. Belgelerinden sanatından şundan bundan... İyi güzel incele, peki Osmanlıca biliyor musun? Yok bilmem... Eee o zaman ne arıyorsun burada? Yani Osmanlıca'yı bilmeyen, Osmanlı Tarihi'ne hâkim olmayan birisi gelir de Lale Devri'ni inceleyeceğim derse siz onu ciddiye alır mısınız? Almazsınız. Yani ona gülünüz. Bizim Klasik Arkeologların yaptığı da o. Kazdıkları yerin dilini bilmiyorlar, tarihini bilmiyorlar, ee ondan sonra ben kazı yapıyorum veyahut da Klasik Arkeoloji yapıyorum. Olmaz bu, ayıptır

yani... Fakat bizim ülkemizde ne yazık ki bu kültür yerleşmemiş. Yani bilim kültürü yerleşmemiş. Metodolojik bilimin kültürünü biz toplum olarak henüz kavrayamadık. Zannediyoruz ki Arkeoloji tek başına bir bilim dalı. Oysa Arkeoloji bir bütünün parçasıdır. Eskiçağ Tarihi'nin ve Klasik Filoloji'nin bir parçasıdır, aynı bizde olduğu gibi. Klasik Filoloji de Klasik Arkeoloji'nin ve Eskiçağ Tarihi'nin bir parçasıdır. Eskiçağ Tarihi de diğer ikisinin bir parçasıdır. Bu üçünün bir arada yürümesi lazım ki, Eskiçağ bilimcisi olabilelim. Bu eksik olduğu için maalesef etkinlikler ve yapılan işler de en alt seviyede kalmıştır. Bugün bizim bölümleri ele alacak olursak, bizim bölüm yani bu Akdeniz Üniversitesi'ndeki bölüm tek bir bölümdür. Yani başka örneği yoktur Türkiye'de. Evet, klasik Filoloji var, gerek Ankara Üniversitesi, gerekse de İstanbul Üniversitesi'nde, ama edebiyat yapıyorlar. Edebiyat yapmak kötü mü? Hayır değil. Fakat Türkiye'nin ihtiyaçları göz önünde tutularak eğitim verilmesi lazım. Ülkenin ihtiyacı nedir? İlk evvel Alkaios ile Hesiodos'un şiirlerini okuyup tercüme etmek değil. Ülkenin ihtiyacı bir milyona yakın bir yazıt yekünü var toplamda, yani yazılı belge var, bu yazılı belgelerin çoğu daha işlenmemiş, çoğuna daha el sürülmemiş, daha yer altında olanlar var. Şimdi bu belgeler taze kan akıtan, taze kan veren kaynaklardır. Zira bu epigrafik malzemeler olmadan bugün bütün dünyadaki ulusal üniversiteler anlamışlardır ki, epigrafi olmadan ne Eskiçağ'a bir katkı yapılabilir, ne de Klasik Filoloji'ye ne de edebiyata bir katkı yapılabilir. Çünkü her gün bir şey çıkıyor. İşte Oinoanda'da Diogenes diyerekten bir yazar çıkmış ve bu da biraz önce bahsettiğim gibi işte, Epikür fozofu ve bir de kitap yazmış. Bu yazdığı kitabı adam taşa işlemiş yani büyük bir duvar, bu büyük duvarın blokları üzerine kitabını yazmış. Eee şimdi bunu Köln Üniversitesi'nden ve İngiltere'deki bir üniversiteden, Oxford'tan galiba, bunu kazıyorlar ve buradaki taşları çıkartıyorlar ve okuyorlar. Bir kitap, edebiyat yani şu halde edebiyat da bir yerde artık epigrafik yeni buluntulara, belgelere ihtiyaç duyan bir alan. Onun için mutlaka biz Türklerin epigrafiyle uğraşması lazım. Yani bu belgeleri sadece yabancıların işlemesine bırakmak değil, Türklerin de bunları işleyip toplumun bu şekilde feyz alması lazım. Çünkü bu Anadolu'da çıkan epigrafik malzemelerden feyz alanlar sadece Avrupa ülkeleri. Yani çünkü oradan onların elemanları gelip bu yazıtları işliyorlar, topladıkları bilgileri ondan sonra kendi üniversitelerine getiriyorlar, orada işte çıkardıkları dergilerde, gazetelerde veya derslerde işliyorlar ve feyz alanlar yine onlar oluyorlar. Ama neden Türk Ulusu, Türk Halkı bundan feyz almasın. Yani şimdi defineci defineci diyorlar, defineci ne aradığını ne yazdığını bilmezse mezar taşının üzerinde, gider onu şey zanneder, altın saklanmış ve üzerine de okunmaz bir yazı yazmış diyerekten farz ediyor, okunmaz yazıyı da kimse anlamaz diyor, o halde diyor ki, bunu kırıp içine bakmamız lazım. Nitekim de kırıyor yani, dinamitle havaya uçuruyor hatta. Ama halkımıza onları anlatsak tercümelerini yapsak bu taşta işte falanca oğlu filanca mezar taşı olarak yaptırdı desek ve oradaki de ona inansa, çünkü şimdi biz söylediğimiz zaman bize de inanmıyorlar artık, neden? Ya diyoruz şimdiye kadar kimse okuyamadı ki, bu yazıları sen geldin şimdi okuduğunu iddia ediyorsun. Yani yine adam inanmıyor yine gidip kırıyor. O bakımdan bunun yerleşmesi lazım yani bunu halkın kabul etmesi lazım. Halkın tarihe olan inancını sağlam temellere dayandırmamız lazım. Bunun da tek yolu işte bu epigrafik araştırmalarla yayın yapmak. Mesela şimdi siz bu dergiyi ya da gazeteyi yapacaksınız, burada arasına bu şiirleri veyahut da bir mezar metnini, örneğin Eudemos yazıtını: oradaki o yazıtı kimse okuyamıyordu işte, bir anda anlam kazandı orası işte. Orada bir kaptan yatıyormuş, şöyle yapmış şeklinde. Yani gelip onu okuyan şahıs ha bu mezarın içinde define var para var imajından vaz geçiyor. Yani onun için Türklerin bizzat bu kaynakları incelemesi lazım ve epigrafi ağırlıklı olarak Klasik Filoloji bölümlerinin üniversitelere dâhil edilmesi gerekir. Edebiyat dersleri de yapılacak elbette, biz de şimdi öğrencilerimize, bu arada siz şimdi dördüncü sınıfta değilsiniz değil mi daha?

Yok değiliz Hocam üçüncü sınıftayız.

Gelecek sene epigrafi derslerinde epigramlar, epigram deyince şiirler, şiir dediğiniz zaman heksameter, heksameter deyince onun babası Homeros'tan da birkaç sayfa okuyacağız. Yani bunları, edebiyatı ihmal edecek de değiliz. Veyahut da Platon, Yunan kültürü de Roma kültürü de, o kültürlerin yazarlarını da okuyorsunuz, hocalarınız anlatıyor sizlere zannediyorum. Onun için edebiyatı da ihmal etmeden, ama ağırlıklı olarak epigrafik belgeleri, yani bugün müzedeki, ören yerlerindeki ve arazideki yazılı belgeleri toplayıp değerlendirmek, deşifre etmek ve halka açıklayıcı bilgiler verecek şekilde yayınlamak, amacımız bu. Ama Türkiye'de dediğim gibi sadece Akdeniz Üniversitesi'nde var bu, başka üniversitede yok. Gönül isterdi ki her Arkeoloji bölümünün olduğu yerde Klasik Filoloji de olsun, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri bölümü olsun ve bu bölümde de ağırlıklı olarak epigrafi dersleri işlensin, yani epigrafi temelli olsun. Şimdiye kadar siz ne yaptınız? Genel olarak Yunanca gördünüz, Eski Yunanca'yı öğrendiniz. Eski Yunanca'yı öğrenen bir kişi yazıt da okuyabilir, edebi bir metni de yorumlayabilir. Edebi metni daha rahat okuyabilmeniz lazım zira onun artık deşifreyonu yapılmıştır. Yani imlası yapılmıştır. Noktası virgülü konmuştur. Fakat edebiyat yapan bir kimse epigrafiden bir şey anlamaz. Çünkü karşısına deşifreyonu ve ortografisi, imlası yapılmamış olan bir metin çıkacaktır. İşte büyük harfle yazılmış, arada ne nokta var ne virgül var hiçbir şey yok. Onların önce sözcük ayrımlarını sizin yapmanız lazım, bazen öyle durumlar oluyor ki sözcüğü şuradan ayırdığınızda başka, buradan ayırdığınızda başka bir anlam çıkıyor yani. Demem o ki iki sözcük otuz harften meydana gelen bir satırı üçe de bölerek anlamak mümkün olur bazen beşe bölerek anlamak da. Böyle durumlar oluyor, her zaman değil, ama oluyor. Ters bir yerden ayırdığın zaman sözcüğü böyle durumlar oluyor. Onun için epigrafiyi öğrenmek için anlayabilmek için özel eğitim gerekiyor, yani bizim burada yaptığımız o. O yüzden de epigrafi ağırlıklı bölümlerin arkeoloji bölümlerinin bulunduğu üniversitelerde açılması gerekir. Ancak ondan sonra dediğiniz gibi bu sahadaki etkinlikler kendiliğinden artar. Yani şimdi düşünün ki, bizim buradan mezun ettiğimiz öğrenciler kaç tane? Yüzlerce öğrenci mezun ettik ve bunlar doğru dürüst yetişmiş olsalar yapılacak iş çok Türkiye'de. Bunların her biri bir yerde, gazetede şurada burada birşeyler yazsalar, çevirseler, işte etkinlik oradan çıkacaktır. Klasik Arkeologlar bunu yapıyor, ama dediğim gibi total yapıyor. Ama siz Eskiçağ Tarihi ve Arkeoloji'yi bilen insanlar olup daha yetkin ve daha anlamlı, halka yararlı olan yazılar yazabilirsiniz, açıklamalar yapabilirsiniz önünüze bir yazıt çıktığı zaman. Keza Eskiçağ Tarihi'ni de buna eklemeniz lazım. Eskiçağ Tarihi'nde de eksiklik olduğu için etkinlikler de en alt seviyede kalıyor ve Eskiçağ Tarihi'nin de keza bütün üniversitelerde Klasik Arkeoloji'nin, Klasik Filoloji'nin, ve Tarih bölümlerinin bulunduğu yerlerde yerleştirilmesi lazım. Yani eskiçağ tarihçisi de yetiştirmemiz lazım. Ancak o zaman istediğimiz düzeye geliriz. Ama şu anda neredeyse sıfır düzeyinde Türkiye'de. Evet var tektük, ama yetmiş milyonluk bir ülkede böyle olmaması lazım. Ve klasik kültürün en yoğun olduğu, kültürel katmanların birbiri üzerine bindiği bir ülkede yaşıyoruz. Nereye eşleseniz birşeyler çıkıyor, eskiye ait birşeyler, binlerce yıllık eserler, ya da farklı kültürlere ait nesnelere mutlaka çıkıyor. Ama bu ülkede yaşamının bir bedeli olması lazım. O bedel işte vatandaş, iyi bir yurttaş yetiştirmek. Peki iyi bir vatandaş, yetkin bir yurttaş nasıl yetiştirirsiniz? Klasik Batı ve Klasik Doğu kültürlerini hazmetmiş ve onu bir tarih şuuru olarak benimsemiş insanlar yetiştirmek. Bunu da ancak, eğer tarihimizi ülkemizin geçmişini doğru dürüst araştırırsak mümkün kılabiliriz. Ama bunu araştırarak duruma gelmedik ki daha. Halen daha işte bocalıyoruz. O yüzden vatandaş da aydınlatamıyoruz. Halen daha vatandaş hurafeye inanıyor.

Türkiye'de bulunduğumuz süreçte hala kimlik arayışı ve etnik farkındalık gibi tartışmaya açık gündem konuları bulunmaktadır. Bu tartışmaların kökeninde kimlik belirsizliği ve tarihsel verilerden yoksunluk olduğu düşünülürse Eskiçağ Bilimleri çatısı altındaki Epigrafi bilimi bu sorunların çözümü hakkında ne gibi artılar getirebilir?

Şu ana kadar anlatmış olduğum şeylerin hepsi zaten, dün biraz derste de bahsettim, bizim toplumumuzun sorunu kimliksizlik sorunu. Fakat bu kimliksizliğimizin de farkında değiliz. Yani zannediyoruz ki, biz kimliği sağlam bir toplumuz. Osmanlı'dan geliyoruz, bin yıllık tarihimiz var, bilmem on yedi tane devlet kurmuşuz! Ama işi biraz daha yakinen takip ettiğin zaman gerçekten de toplum olarak kimliğimizde bir eksik var. Yani toplum olarak mekân ve tarih ilişkisini iyi bir şekilde kuramamışız. Mekân ve tarih, mekân ve kültür ve mekân ve kimlik ilişkisini iyi kuramamışız. Dünden de söyledim, bir Türk'e sorduğun zaman kendi kimliğini nasıl tanımlıyorsun diye; o zaman işte iki şey söyler. Ya "Elhamdülillah Müslümanım" der, ya da "Ne Mutlu Türküm Diyene" der o kadar. Onun daha başka ilerisi yoktur. Başka bir şey duydunuz mu siz hiç Türklerin ağızlarından? Ya Türklüğü över ya da dinini över, ama ikisinin de Anadolu ile herhangi bir ilişkisi yoktur. Yani oturduğumuz mekânla ve oturduğumuz Anadolu coğrafyası ile ikisi de ilgisizdir. Birisi Orta Asya'da doğmuştur, oradan getirmişizdir, Türklük tarafımız bu, diğerini de Arabistan'dan aldık. Ama şimdi bunların ikisinin de arasını yapanlar var. Yani bir kısmı da der ki; İşte biz Hira Dağı kadar Müslümanız, Altay Dağı kadar da Türküz. Yani ikisinin arasında bir yol izler. Ama bunun da Anadolu ile bir alakası yoktur. İkisinin ortasıdır yani. O bakımdan toplum yaşadığı ülkenin tarihine sahip çıkmıyor. İşte bu ilişkiyi kuramadığımız için, yani tarih, kimlik ve mekân ilişkisini kuramadığımız için oturduğumuz Anadolu'nun bir kısım tarihini reddediyoruz. Bir kısmını da kendimize mal ediyoruz. O reddettiğimiz tarih ise gerçek bir kimliği beraberinde getiriyor. Yani bu toplumun gerçek kimliği ondan önceki devirlerde yatıyor, çünkü ondan sonraki devirlerin Anadolu ile hiç alakası yok. Yani bu Asya Türkleri'nin Anadolu ile hiçbir alakası yok. Yani 1071'den sonraki tarih Anadolu'yla ilgilidir ama diğeri, Orta Asya'dan getirdikleri kültür ile Anadolu'nun hiçbir alakası yok. O bakımdan yani işte Türk Ulusu'nun kimliğini belirleyebilmek için önce Anadolu'nun tarihini bütüncül bir şekilde kabullenmek ve ona sahip çıkmak, onu kendi kimliğinin ayrılmaz bir parçası olarak özümsemek lazım. Bizim ülkemiz çünkü bir Amerika değil, örneğin bugünkü Amerikalılar da oturdukları toprağa sonradan gitmişlerdir. Aynen bizim gibi. Ama onlar Avrupa kökenli bir kültürden kültür seviyesi sıfır olan bir coğrafyaya gitmişlerdir ve Avrupa kültürünü oraya yerleştirmişleridir. Bugün mesela Amerikalılardan veya Güney Amerika'dan bahsederseniz, Latin kültüründen ve Orta Avrupa kültüründen de bahsedersiniz. Ondan ayrı bir şey değildir. Bizim de coğrafyamızda aynı benzeri bir durum var, biz de Amerikanlar gibi Orta Asya'dan gelip Anadolu'ya yerleşmişiz, ama biz buraya geldiğimiz zaman burada çok güçlü bir kültür vardı. Binlerce yıllık bir kültür vardı. Hitit'i vardı, Frigya'sı vardı, Galat'ı vardı, Eski Yunan'ı vardı, Roma'sı vardı, Bizans'ı vardı vs. Biz bunların üzerine, bu zengin kültür katmanının üzerine geldik ve bizim o kültüre katkımız neredeyse sıfır oldu. Yani hiçbir katkımız olmadı. Yani gelen Türkler Orta Asya'dan çadır ile at getirdiler. Başka bir şey var mı? Bir de işte Araplardan aldıkları dini getirdiler. Ama buradaki coğrafyada birçok şeyi de kabul etmişlerdir. Yani buradaki kültürü. Örneğin Osmanlı'daki toprak dağılımı, asker yapısı, ordu düzeni veya idari düzeni tamamen Bizans'tır. Bu Bizans kültürünün üzerine kurulmuş bir Osmanlılık vardır. İşte hal böyle olunca bizi diğer komşu ülkelerden ayıran bir hususiyet vardır burada. Komşu ülkelerimiz, mesela Yunanistan ne zamandan beridir oturuyorlar orada? Kendi ülkelerinde? M.Ö. VI binli yıllardan beri. Bulgaristan keza öyledir, Ruslar keza öyledir, kuzey komşumuz Gürcistan olsun, Ermenistan olsun, İran olsun, Irak olsun veyahut da Suriye olsun, Mısır olsun. Bu

topluluklar, bu komşularımız yani bizi çevreleyen komşularımız hiçbir zaman dışarıdan gelmemişlerdir. Kendi ülkelerinde kalmışlardır. Kendi ülkelerinin kültürü üzerinde oturmuşlardır ve o kültür üzerinde yaşıyorlar. Onun için de şimdi bir Mısırlı kalkıp da firavunlar bizden değildir demez! Müslüman olmasına rağmen, demez. Zira o kültür kendisiyle birlikte orada var olmuştur. Sonradan istilacı kavimler gelmiştir. Ne bileyim işte Türkler gelmiştir, Memlûklüler gelmiştir, Kürtler gelmiştir, Fransızlar gelmiştir, onlar gelenler gitmişlerdir. Ama Mısır kültürü bir bütün olarak kalmıştır. Veyahut da Irak öyle, İran öyle, Suriye öyle, binlerce seneden beri aynı halk, aynı kültür oralarda yaşamıştır. Fakat biz öyle değiliz. Biz dışardan geldik, hazır bir kültürün üzerine konduk. Bu kültürü ya hazmedeceğiz ya da günün birinde çekip gideceğiz. İkisinden biri. Bunun üçüncü bir yolu yok. Ve nitekim tarihten ders alınacaksa eğer en yakın tarihimizden ders almamız lazım. Birinci Dünya Savaşı'ndaki amaç neydi? Avrupalıların amacı? Barbar Türkleri Anadolu'dan kovmaktı tabii, yani tekrar Orta Asya'ya sürmekti. Enver Paşa onun için gitti Orta Asya'ya ve orada canını verdi. Yani bu arayış yanlış. Yani şimdi Türklüğü Orta Asya'da aramak yanlış. Zaten Avrupalı ile bir sorunumuz var, Avrupalı diyor ki; *"kardeşim sen bu Anadolu'nun kültürünü kabul etmiyorsun. Yani burada bir yabancı olarak oturuyorsunuz. Bizans için kahpe diyorsun, Eski Yunanlılara bilmem ne diyorsun falan filan"*. Yani şimdi böyle bir toplumu Avrupa neden tutsun ki! Elinden gelse bir kaşık suda boğar. Yani öyle de istiyor. Şimdi onun için Türkleri Avrupa'ya almaları mümkün değil. Bu kafayla. Yani Türklerin bu kafasıyla almaları mümkün değil. Evet, fakat Avrupa kültürünün en büyük ayaklarından biri de Anadolu'da işte Thales olsun, Anaksimandros olsun, Herodotos olsun Strabon olsun Hesiodos mesela keza öyledir, Homeros keza öyledir, Nikolaos da öyledir, Paulus da öyledir. Bütün din babaları Nysa'lı Gregory buradan çıkmışlar. Ee şimdi bunlar Avrupa'yı meydana getiren unsurlar. Hem dini bakımdan hem kültürel bakımdan. Şimdi sen Türk Ulusu olarak bunları tek mellersen sürekli olarak ve hiçbirini kabul etmezsen oradaki adam da der ki sen benim kültürüme tukaka yapıyorsun o zaman çek git buradan, ilk fırsatta seni sürerim diyor. Ve bunu da denedi. Bir Mustafa Kemal çıktı kurtardı. Ama ikinci bir Mustafa Kemal çıkmaz, O bakımdan aklımızı başımıza devşirip Anadolu'nun 1071'den önceki tarihiyle de barış yapmamız lazım. Sulh yapmamız lazım ve onu kendi kültürümüz olarak kabul etmemiz lazım. O bakımdan Türklere düşen görev diğer uluslarınkinden kat kat ağır bir görev. Çünkü gelip konuştuğın kendine yabancı olarak sandığın bir kültürü kendine özümsemen gibi bir durumla karşı karşıya kalıyoruz. Bu zor bir iş, ama yapılabilir. Mustafa Kemal bunu yapmak istedi. Yani bu dil devrimiyle, kılık kıyafet devrimiyle herşeyle yani. Türk Tarih Kurumu'nu kurdu ki, araştırın diyerekten. Ama biz araştıracağımıza orayı devlet dairesi yaptık başına da bir tane memur koyduk. Gelen ağam giden paşam. Böyle bir Osmanlı tarihçiliği yapıp gidiyorlar. Osmanlı tarihçiliği de lazım, ama ondan ibaret değiliz. Daha eskiye gitmemiz lazım. Evet yani kimlik meselesinde biz maalesef yaya kaldık. Halen daha bu kimlik sorununun vatandaşları bırakın daha Türkiye'yi yönetenler farkında değil. Esas acı olan o. Türkiye'yi yönetenler Türk Ulusu'nun kimliğinin ne olduğu konusunda henüz bir fikir sahibi olabilmemiş değiller ve mekân ile tarih ve de kimlik ilişkisini kurabilmemiş değiller. Bu her an Türkiye'yi bir felakete sürükleyebilir. Yani bu aslında sizin etrafınızı çeviren bir düşman: şimdi bakınız hiçbir komşumuzla dost değiliz, hepsiyle düşmanız. Bu kavganın sebebi ne diyerekten araştırdığımız zaman, etrafımızda yaşayan uluslar ister bu ırktan olsun, ister Yunanistan, ister Ermenistan, ister Kıbrıs, ister Suriye! Bunların hepsinin bu Anadolu tarihinde hakkı var, hepsi bu Anadolu tarihinde gelmiş geçmişlerdir ya kıyısından ya da köşesinden. İran dediğimiz ulus ta Atina'ya kadar gelmiş bir ulus. Yunanistan dediğin İonia'ya ve bütün Anadolu kıyılarına koloni kurmuş bir ulus. Irak Mezopotamya'dan Harran Ovası'na kadar gelmiş bir ulus. Mezopotamya Kültürü. Suriye keza öyle antik devirde, hala

daha öyle. Maraş, Antep vs. bunlar Suriye Eyaleti içerisinde kalan bir coğrafya. Ee şimdi bütün bunlar bir gerçek olarak dururken, komşularımızla neyi paylaşamıyoruz diyerekten yavan fikirler üretiyoruz. Paylaşmadığımız tarih. Yani adam orada hak sahibi, şimdi Suriye eline bir fırsat geçse ne yapıyor: Hatay'ı istiyor. İran neyi istiyor: ta Ege'ye kadar gelmek istiyor. Kafasındaki plan o. Yahudi ne istiyor: bütün Çukurova'yı Fırat'a kadar almak istiyor. Ermeniler ne istiyor? Onlar da Kuzeydoğu Anadolu'yu istiyor. Ee görüyorsunuz ki bizim bunlarla bir yerde hesaplaşmamız lazım. Bu da savaş yoluyla olamayacağına göre, bu ortak tarihi onlarla eşit bir paydaya getirmemiz lazım. Yani komşularımızla da, sadece kendi ulusumuz içerisinde değil. Komşularımızla da tarihi açıdan ortak bir payda oluşturmamız gerekiyor. Türklerin işte önünde duran sorunlar bunlar. Bunları çözemediğimiz sürece her an tepe taklak olabiliriz. Ve nitekim bu iç karışıklıklar onların alametleri. Ta kaç seneden beri aynı sorunlarla cebelleşip duruyoruz. Bir türlü reçetesini de bulamıyoruz. Evet, kimlik sorunu da böyle.

Son sorumluyuz. Hocam şimdi bizim gözümüzde büyük bir sorun, diğer öğrenci arkadaşlarımız için de öyle. Türkiye'nin en büyük sorunu olan istihdam yetersizliği ve işsizlik ağırlığını akademik bağlamda, özellikle de sosyal bilimler alanında hissettirmektedir. Fen Bilimleri mezunlarıyla Sosyal Bilimler mezunları arasında istihdam edilme açısından derin uçurumlar bulunmaktadır. Özellikle bulunduğumuz bölümde Epigrafi bilimi her ne kadar maddi bir amaç gütmeyen yapılması gereken bir meslek olsa da bu alanda sahip olunan ekonomik boşluk da öğrencilerin gözünde gün geçtikçe büyüyen bir kaygı kaynağı oluşturmaktadır. Beş senelik eğitim sonucunda Türkiye'de üniversite mezunu ve diplomalı işsizler ordusuna katılma riski oldukça fazla bir şekilde bölüm lisans öğrencileri üzerinde ağırlığını hissettirmektedir. Bu süreçte de pek çok arkadaşımız aramızdan ayrıldılar ve kopmalar yaşandı. Ancak bizler yine de eğitim hayatımıza bu kaygılarımızla ve korkularımızla devam etmekteyiz. Sizce bizleri bekleyen son nedir? Biz lisans öğrencileri için bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

Tabii diğer bütün branşlarda işsizlik ve istihdam sorunları ne kadar varsa, bizim bölüme gelenler için de o kadar var. Bu bir gerçek olarak ortada duruyor. Fakat bizim mezunları diğer bölümlerden ayıran ve istihdam bakımından avantaj olan durum şu: biraz önce bahsettim, bir tek Akdeniz Üniversitesi'nde var bu bölüm. Fakat ortada büyük bir dağ var. Yapılacak büyük bir iş yekünü daha var ortada. Milyonlarca yazıt var Türkiye'de bu işin bir tarafı, peki bunun anlamı nedir? Bugün müzelelerimizdeki depoları ve salonları gezdiğimiz zaman yazıt dolu, buna karşılık müzelerde, yani yüzün üzerinde müzemiz var ve bu müzelerde tek bir tane bile bu dili anlayıp da okuyabilen asistan yok. Böyle bir müze elemanı da yok. Düzinelerce eleman var, fakat bunların hepsi ya Klasik Arkeolog ya da Sanat Tarihçisi'dir ya da Prehistorya'cıdır ya da Sümerolog'tur ya da Hititolog'tur. Ama bir tane bile Klasik Filolog yoktur. Oradaki yazıtları, o dilleri okuyup anlayacak, çevirebilecek, tanımlayabilecek içeriğinden bahsedebilecek. Şimdi eğer bir baskı organı oluşturursanız, işte ne biliyim bir Filologlar Derneği mesela kurarsınız. Veya ona benzer bir şey mi kurulur. O bir baskı organıdır. Yani çıkılır milletvekillerine şuraya buraya biz de bu müzelerde istihdam edilmek istiyoruz denir. Çünkü o yazıtları okuyacak elemana ihtiyaç var. Fakat istihdam yok. Bugün mezun ettiğimiz öğrenciler genel müdürlüklerin açmış oldukları sınavlara giriyorlar, hatta kulağıma geldiği kadarıyla birincilikle sınavları kazananlar siz arkeolog değilsiniz diyerekten işe alınmıyorlar. Şimdi arkeolog yerleşmiş bir kavram olarak kabul görmüş ve onları alarak istihdam ediyorlar. Yani müzelerde istihdam sahası var. Bunun için sadece uğraşmak gerekiyor hükümetle. Ben kendi çapımda uğraş-

miyor muyum? Uğraşıyorum. Yazılar da yazıyorum, genel müdürlerle de çıkıp konuşuyorum. Tekrardan yeni bir dilekçe kaleme aldım Yüksek Öğretim Kurumu'na ulaştırmak için teslim ettim de işte dekanlığa. Senatodan inşallah geçer gider. Ve Yüksek Öğretim Kurulu da kulak asar söylediklerimize. Yani piyasadaki istihdam durumu en iyi sizin için diğerlerine nazaran. Biyoloğa nazaran da arkeoloğa nazaran da iyi, kimyagere nazaran da iyi, daha iyi, çünkü iş var. Ama önce bir irade lazım. Yani onu istihdam edecek bir irade. Diyecek ki bu müzelerin her birine üçer, beşer epigrafi uzmanı yerleştirilsin. Bunu söyleyecek olanlar işte bakanlıklar. Öbür taraftan bizim bölüm daha az önce de söyledim sadece bizim üniversitede var. Bu 140 üniversitenin yüzü aşkını devlet üniversitesi. Bu üniversitelerin %90'ında da arkeoloji bölümleri var. Her arkeoloji bölümü olan yere bir eskiçağ dilleri ve kültürleri bölümü açılrsa, akademik sahada da istihdam sorunu ortadan kalkar. Çünkü oradaki bölümü açıp öğrenci alabilmek için iyi yetişmiş epigrafistlere ihtiyaç var. Bilimsel ve akademik kariyer yapacak olan akademisyenlere ihtiyacımız var. Bu elemanlar Burdur, Isparta, Muğla ve Denizli üniversiteleri gibi kurumlara gidip oralarda bu bölümleri açacaklar. Bu bölümlere öğrenci alacaklar, yeni öğretim elemanı yetiştirecekler. Şu anda burada da en aşağı yirmi otuz yıla yayılacak bir istihdam alanı mevcut. Yani bütün bu yüz üniversitenin yüzüne de bugün kurulsun bu Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri bölümleri denilse siz bunun ancak on senede üç tanesini kurabilirsiniz. On senede diyorum çünkü kuracaksınız peki hani eleman? Ben 1995'te geldim Akdeniz Üniversite'sine 1995 yılında dilekçemi yazıp verdim Yüksek Öğretim Kurumu'na. Bölüm açılması için ancak 1997'de karar verildi. 1998'de de öğrenci aldık. Üç sene geçti. Ve bugünkü gördüğümüz bu elemanları yetiştirinceye kadar da 2011 yılına geldik. Yani bu iş o kadar da kolay değil. Öyle hop diyerekten olan bir olay değil. Bu 30-40 seneye yayılacak bir proje ve bu projenin içerisinde de akademik istihdam sahası açacaksınız, yani iyi yetişmiş öğrencileri yüksek lisansa alacaksınız, doktorasını yaptıracaksınız, ondan sonra yeni açılan üniversitelere öğretim üyesi olarak yerleştireceksiniz. Yani bu olay o kadar açık ve net olarak duruyor önümüzde. Fakat bunun için gerekli olan siyasi irade diyecek ki: evet Arkeoloji'nin iki ayağı noksan bir ayağı bizim Klasik Filoloji, diğer ayağı Eskiçağ Tarihi. O halde Eskiçağ Tarihi'nin yanı sıra Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri bölümlerin de her arkeoloji bölümünün olduğu yere açılması lazım. Yani istihdam sahası bizim mezunlarımız için diğer bölümlere nazaran kat ve kat üstün. 10-15 misli üstün, ama dediğim gibi bunun için işte siyasi iradeye ihtiyacımız var. Onun için de çabalıyoruz. Ama Türkiye'de biliyorsunuz arkanızda başbakan, bakan, cumhurbaşkanı olmazsa işler yürümüyor. Benim de arkamda öyle birisi yok. Ben de 1995'de geldim işte buraya. Ben ki sürekli Türkiye'de kalmış olsaydım, bu ilişkileri kurardım, bir ilişki ağı içerisinde olurdu. Ama maalesef o ilişki ağını ben kuramadım. Belki sizin ailenizin çevresinde kuracak olanlar vardır. O vasıtayla etki etmekte yarar var. Evet, şimdi saat üçte benim dersim var sonra devam ederiz...

SENCER ŞAHİN'İN BİBLİYOGRAFYASI

Monografiler

- Şahin 1973 S. Şahin, *Neufunde von antiken Inschriften in Nikomedeia (İzmit) und in der Umgebung der Stadt*. Diss. Münster 1973.
- Şahin 1978 S. Şahin, *Bithynische Studien / Bithynia İncelemeleri*. Bonn 1978.
- Şahin 1979 S. Şahin, *Katalog der Antiken Inschriften des Museums von İznik (Nikaia) / İznik Müzesi Antik Yazıtlar Kataloğu I. Stadtgebiet und die nächste Umgebung der Stadt / Şehir ve Yakın Çevresi*. Bonn 1979.
- Şahin 1981 S. Şahin, *Katalog der Antiken Inschriften des Museums von İznik (Nikaia) / İznik Müzesi Antik Yazıtlar Kataloğu II,1. Entfernte Umgebung der Stadt / Şehir Uzak Çevresi*. Bonn 1981.
- Şahin et al. 1981a S. Şahin, R. Meriç, R. Merkelbach – J. Nollé, *Inschriften von Ephesos VII,1*. Bonn 1981.
- Şahin et al. 1981b S. Şahin, R. Meriç, R. Merkelbach – J. Nollé, *Inschriften von Ephesos VII,2*. Bonn 1981.
- Şahin 1982 S. Şahin, *Katalog der Antiken Inschriften des Museums von İznik (Nikaia) / İznik Müzesi Antik Yazıtlar Kataloğu II,2. Entfernte Umgebung der Stadt / Şehir Uzak Çevresi*. Bonn 1982.
- Şahin 1987 S. Şahin, *Katalog der Antiken Inschriften des Museums von İznik (Nikaia) / İznik Müzesi Antik Yazıtlar Kataloğu II,3. Testimonia*. Bonn 1987.
- Şahin 1994 S. Şahin, *Die Inschriften von Arykanda*. Bonn 1994.
- Şahin 1999 S. Şahin, *Die Inschriften von Perge I. Vorrömische Zeit, Frühe und Hohe Kaiserzeit*. Bonn 1999.
- Şahin 2004 S. Şahin, *Die Inschriften von Perge II. Texte aus dem 3. Jhdt. n. Chr., Grabtexte aus der Frühen und Hohen Kaiserzeit, Nachträge*. Bonn 2004.
- Şahin – Adak 2007 S. Şahin – M. Adak, *Stadiasmus Patarensis. Itinera Romana Provinciae Lyciae*. İstanbul 2007.
- Şahin 2011 S. Şahin, *Stadiasmus Patarensis. Likya Eyaleti Roma Yolları (Bir Özet)*. İstanbul 2011.
- Şahin 2014 S. Şahin, *Stadiasmus Patarensis. Itinera Romana Provinciae Lyciae. Likya Eyaleti Roma Yolları (Tarihi İçerik: M Adak)*. İstanbul 2014.

Editörlüğünü Üstlendiği Yayınlar

- Şahin et al 1978 S. Şahin, E. Schwertheim – J. Wagner, *Studien zur Religion und Kultur Kleinasiens I-II. Festschrift für Friedrich Karl Dörner*. Leiden 1978
- Şahin et al. 1983-1995 S. Şahin, E. Akurgal, R. Merkelbach – H. Vettters, *Epigraphica Anatolica. Zeitschrift für Epigraphik und Historische Geographie Anatoliens*. Bonn 1983-1995.
- Şahin et al. 1978-1987 S. Şahin, W. Lebek, A. Lehmann – R. Merkelbach, *Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien*. Bonn 1978 -1987.
- Şahin – Adak 2002 S. Şahin – M. Adak, *Likya İncelemeleri I*. İstanbul 2002.
- Şahin et al. 2004-2009 S. Şahin, J. Nollé, M. Adak, F. Onur, H. Schwartz – K. Stauner, *Gephyra: Zeitschrift für Geschichte und Kultur der Antike auf dem Gebiet der*

Heutigen Türkei / Gephyra: Günümüz Türkiye'sinin Antik Devir'deki Tarihi ve Kültürü İçin Dergi. İstanbul 2004-2009.

Şahin *et al.* 2010-2013

S. Şahin, T. Corsten, A. V. Çelgin, M. Adak, K. Stauner – P. Thonemann, *Gephyra: Journal for the Ancient History and Cultures of the Eastern Mediterranean / Gephyra. Doğu Akdeniz Bölgesi Eskiçağ Tarihi ve Kültürlerini Araştırma Dergisi.* İstanbul 2010-2013.

Makaleler

- Şahin 1975a S. Şahin, "Neue Inschriften von der Bithynischen Halbinsel". *ZPE* 18 (1975) 27-48.
- Şahin 1975b S. Şahin, "Das Grabmal des Pantomimen Krispos in Herakleia Pontike". *ZPE* 18 (1975) 293-297.
- Şahin 1976a S. Şahin, "Erythrai için Attik Dekret". *Belleten* XL (1976) 565-568.
- Şahin 1976b S. Şahin, "Ein Attisches Dekret für Erythrai". *Belleten* XL (1976) 569-571.
- Şahin 1977 S. Şahin, "Ein Stein aus Hadrianoi in Mysien in Bursa". *ZPE* 24 (1977) 257-258.
- Şahin – Schwertheim 1977 S. Şahin – E. Schwertheim, "Neue Inschriften aus Nikomedeia und Umgebung". *ZPE* 24 (1977) 259-264.
- Şahin 1978a S. Şahin, "Zeus Bennios". Eds. S. Şahin, E. Schwertheim – J. Wagner, *Studien zur Religion und Kultur Kleinasiens II. Festschrift für Friedrich Karl Dörner zum 65. Geburtstag am 28. Februar 1976.* Leiden (1978) 771-790.
- Şahin 1978b S. Şahin, "Griechische Epigramme aus dem Südlichen Propontisgebiet". Eds. M. B. De Boer – T. A. Edridge, *Hommages à Maarten J. Vermaseren III.* Leiden (1978) 997-1002.
- Şahin – Merkelbach 1978 S. Şahin – R. Merkelbach, "Die Siklianoi bei Ephesos". *ZPE* 32 (1978) 286.
- Şahin *et al.* 1979 S. Şahin, R. Meriç – R. Merkelbach, "Der Antike Name des Heutigen Tire". *ZPE* 33 (1979) 191-192.
- Şahin 1980 S. Şahin, "Bemerkungen zu der "Sammlung Turan Beler in Kumbaba bei Şile". *ZPE* 38 (1980) 182-184.
- Şahin – Sayar 1982 S. Şahin – M. H. Sayar, "Fünf Inschriften aus dem Gebiet des Golfes von Nikomedeia". *ZPE* 47 (1982) 43-50.
- Şahin 1983a S. Şahin, "Erythrai'lı Polykritos ya da Oğlu için Yeni Bir Onur Yazıtı". *Belleten* XLVI (1983) 487-497.
- Şahin 1983b S. Şahin, "Eine Neue Ehrung für Polykritos oder für Seinen Sohn aus Erythrai". *Belleten* XLVI (1983) 499-508.
- Şahin 1983c S. Şahin, "Eine Archaische Weihinschrift für Athena". Ed. E. Akurgal, *Altsmyrna I. Wohnschichten und Athenatempel.* Ankara (1983) 129-130.
- Şahin 1983d S. Şahin, "Archaische Besitzerinschrift auf einem Tongefäß". Ed. E. Akurgal, *Altsmyrna I. Wohnschichten und Athenatempel.* Ankara (1983) 131-132.
- Şahin 1983e S. Şahin, "Besitzerinschrift auf einem archaischen Teller aus Alt-Smyrna". *Epigraphica Anatolica* 1 (1983) 39-40.
- Şahin 1983f S. Şahin, "Kabia am Sangario Eine Inschrift aus Geyve". *Epigraphica Anatolica* 1 (1983) 55-56.

- Şahin 1983g S. Şahin, "Zwei Spätarchaische Grabinschriften aus Perinthos". *Epigraphica Anatolica* 2 (1983) 77-80.
- Şahin *et al.* 1983 S. Şahin, M. K. Can – M. A. Işın, "Acht Meilensteine aus Libyssa". *Epigraphica Anatolica* 1 (1983) 41-55.
- Şahin – Merkelbach 1983 S. Şahin – R. Merkelbach, "Eine Stolze Mutter von Sieben Söhnen". *Epigraphica Anatolica* 1 (1983) 57-58.
- Şahin – Cremer 1983 S. Şahin – M. Cremer, "Kaiserinschriften und Phrygische Türsteine". *Epigraphica Anatolica* 1 (1983) 141-152.
- Şahin 1984a S. Şahin, "1982 Yılında Bithynia, Pamphylia ve Lykia'da Epigrafik ve Tarihi-Topografik Araştırmalar". *I. Araştırma Sonuçları Toplantısı* (1984) 83-86.
- Şahin 1984b S. Şahin, "Ti. Iulius Frugi, Proconsul von Lycia-Pamphylia unter Mark Aurel und Verus". *Epigraphica Anatolica* 3 (1984) 39-48.
- Şahin 1984c S. Şahin, "Zwei Meilensteine aus der Gegend von Claudiopolis-Krateia". *Epigraphica Anatolica* 3 (1984) 101-105.
- Şahin 1984d S. Şahin, "TAM IV 1 Nr. 57 und 160 Stammen nicht aus "Bey-Köy" bei Nikomedeia, sondern aus Umurbey bei Nikaia". *Epigraphica Anatolica* 3 (1984) 105-107.
- Şahin 1984e S. Şahin, "Ein Kindersarkophag aus Umurbey im Museum von İzmit". *Epigraphica Anatolica* 3 (1984) 108.
- Şahin 1984f S. Şahin, "Ehrendekret für Hippomedon aus Priapos (Karabiga). Statthalter des Ptolemaios III. Euergetes?". *Epigraphica Anatolica* 4 (1984) 5-8.
- Şahin 1985a S. Şahin, "1983 yılında Bithynia ve Lykia-Pamphylia'da Yapılan Epigrafi ve Tarihi Coğrafya Araştırmaları". *II. Araştırma Sonuçları Toplantısı* (1985) 113-117.
- Şahin 1985b S. Şahin, "Ein Neues Dekret der Symmoria zu Ehren ihrer Prostatai in Teos". *Epigraphica Anatolica* 5 (1985) 13-17.
- Şahin 1985c S. Şahin, "Eine Revidierte Mauerbauinschrift aus Teos". *Epigraphica Anatolica* 5 (1985) 17-18.
- Şahin 1985d S. Şahin, "Adapazarı/Beşköprü Mevkiindeki Antik Köprü ve Çevre Tarihi Coğrafyasında Yarattığı Sorunlu Durum". *III. Araştırma Sonuçları Toplantısı* (1986) 173-179.
- Şahin – Ögüt-Polat 1985 S. Şahin – Ögüt-Polat, "Katalog der Bithynischen Inschriften im Museum von İstanbul. Teil I: Funde aus der Bithynischen Halbinsel und aus der Gegend von İhsaniye". *Epigraphica Anatolica* 5 (1985) 97-124.
- Şahin *et al.* 1985 S. Şahin, J. Nollé – C. Vorster, "Katalog der Inschriften im Museum von Alanya". *Epigraphica Anatolica* 5 (1985) 125-146.
- Şahin 1986a S. Şahin, "Studien über die Probleme der Historischen Geographie des Nordwestlichen Kleinasien I. Strabon XII 3, 7 p. 543. Der Fluss Gallos, die Stadt Modr<en>e in Phrygia Epiktetos und die Schiffbarkeit des Sangarios". *Epigraphica Anatolica* 7 (1986) 125-152.
- Şahin 1986b S. Şahin, "Studien über die Probleme der Historischen Geographie des Nordwestlichen Kleinasien II. Malagina/Melagina am Sangarios". *Epigraphica Anatolica* 7 (1986) 153-167.

- Şahin – Ögüt 1986 S. Şahin – S. Ögüt, “Katalog der Bithynischen Inschriften im Archäologischen Museum von Istanbul, Teil II: Funde von der Bithynischen Halbinsel”. *Epigraphica Anatolica* 8 (1986) 109-128.
- Şahin 1987a S. Şahin, “Phrygia Epiktetos”. *IV. Araştırma Sonuçları Toplantısı* (1987) 265-268.
- Şahin 1987b S. Şahin, “Epigraphica Asiae Minoris Neglecta et Iacenia / Küçük Asya'nın İhmale Uğrayan Epigrafik Malzemeleri”. *Epigraphica Anatolica* 9 (1987) 47-50.
- Şahin 1987c S. Şahin, “Epigraphica Asiae Minoris Neglecta et Iacenia I. Dokumente aus Erythrai”. *Epigraphica Anatolica* 9 (1987) 51-54.
- Şahin 1987d S. Şahin, “Epigraphica Asiae Minoris Neglecta et Iacenia II. Dokumente aus Herakleia am Latmos”. *Epigraphica Anatolica* 9 (1987) 55-60.
- Şahin 1987e S. Şahin, “Epigraphica Asiae Minoris Neglecta et Iacenia III. Dokumente aus Klaros”. *Epigraphica Anatolica* 9 (1987) 61-72.
- Şahin 1987f S. Şahin, “Zur Datierung des Ehrendekrets aus Adramyttion”. *Epigraphica Anatolica* 9 (1987) 45-46.
- Şahin – French 1987 S. Şahin – D. French, “Ein Dokument aus Takina”. *Epigraphica Anatolica* 10 (1987) 133-145.
- Şahin 1988 S. Şahin, “Yazıtların Diliyle İznik'te (Nikaia) Tarih”. *Araştırma Sonuçları Toplantısı* V/1 (1988) 369-374.
- Şahin – Merkelbach 1988 S. Şahin – R. Merkelbach, “Die Publizierten Inschriften von Perge”. *Epigraphica Anatolica* 11 (1988) 97-170.
- Şahin *et al.* 1988 S. Şahin, G. Schmitz – J. Wagner, “Ein Grabaltar mit einer Genealogischen Inschrift aus Kommagene”. *Epigraphica Anatolica* 11 (1988) 81-96.
- Şahin 1989a S. Şahin, “Nemrud-Dağ'a Yapılan Bir Keşif Seyahati ve Sonuçları”. *Araştırma Sonuçları Toplantısı* VI (1989) 11-15.
- Şahin 1989b S. Şahin, “Zur Identifikation einer Ortschaft und einer Büste. ICΒΑΡΔΙΑ = Isparta?”. *Epigraphica Anatolica* 13 (1989) 125-126.
- Şahin 1989c S. Şahin, “Ein Bleigewicht aus Nikomedeia unter Kaiser Philippus und seinem Statthalter M. Aurelius Artemidorus”. Ed. C. Bayburtluoğlu, *Akurgal'a Armağan - Festschrift Akurgal*. Ankara (1989) 309-316.
- Şahin – Wagner 1989 S. Şahin – J. Wagner, “Das Grabmal von König Antiochos I. Von Kommagene auf dem Nemrud Dağ”. *Antike Welt* 20/1 (1989) 55-58.
- Şahin 1990a S. Şahin, “Nemrud-Dağ'da 1988 Yılı Jeofizik ve Arkeoloji Araştırmaları”. *Araştırma Sonuçları Toplantısı* VII (1990) 267-274.
- Şahin 1990b S. Şahin, “Ein Bleigewicht aus Nikomedeia unter Kaiser Philippus und seinem Statthalter M. Aurelius Artemidorus”. *Epigraphica Anatolica* 16 (1990) 139-146.
- Şahin 1990c S. Şahin, “İznik (Nikaia) “Alamannia” (?) Rölyefi”. Ed. Anonymos, X. *Türk Tarih Kongresi / Xth Turkish Congress of History* (Ankara, 22-26 Eylül 1986). Ankara (1990) 657-661.
- Şahin 1991a S. Şahin, “Nemrud-Dağ 1989 Çalışmaları ve Genel Sorunlar”. *Araştırma Sonuçları Toplantısı* VIII (1991) 193-201.
- Şahin 1991b S. Şahin, “ΟΥΔΕΙΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ in den Grabinschriften aus der Gegend von Germanikeia (Maraş) in Kommagene”. Ed. H. Malay, *Erol Atalay Memorial*. İzmir (1991) 183-190.

- Şahin 1991c S. Şahin, “ἑροθέσιον “aus der mißlichen Lage eines *hapax legomenon* befreit”?”. *Epigraphica Anatolica* 17 (1991) 8.
- Şahin 1991d S. Şahin, “Bemerkungen zu Lykischen und Pamphyliischen Inschriften”. *Epigraphica Anatolica* 17 (1991) 113-138.
- Şahin 1991e S. Şahin, “Inschriften aus Seleukeia am Kalykadnos (Silifke)”. *Epigraphica Anatolica* 17 (1991) 139-166.
- Şahin 1991f S. Şahin, “Forschungen in Kommagene I: Epigraphik”. *Epigraphica Anatolica* 18 (1991) 99-113.
- Şahin 1991g S. Şahin, “Forschungen in Kommagene II: Topographie”. *Epigraphica Anatolica* 18 (1991) 114-132.
- Şahin 1991h S. Şahin, “Gegenwärtige Arbeiten zur Erforschung des Tumulus und der Denkmäler”. Ed. G. Schuhmacher-Matthäus, *Nemrud-Dağ - Neue Methoden der Archäologie*. Bönen (1991) 27-30.
- Şahin 1991i S. Şahin, “Tümülüs ve Anıtların Araştırılmasına Yönelik Halen Devam Eden Çalışmalar”. Ed. G. Schuhmacher-Matthäus, *Nemrut Dağı. Arkeolojide Yeni Yöntemler*. Bönen (1991) 27-30.
- Şahin 1992a S. Şahin, “Nemrud-Dağ Projesi: 1989/90 Araştırma Sonuçları”. *Araştırma Sonuçları Toplantısı IX* (1992) 303-310.
- Şahin 1992b S. Şahin, “Statthalter der Provinzen Pamphylia-Lycia und Bithynia-Pontus in der Zeit der Statusänderung beider Provinzen unter Mark Aurel und Lucius Verus”. *Epigraphica Anatolica* 20 (1992) 77-90.
- Şahin 1992c S. Şahin, “Nemrud-Dağ Jeofizik Ölçümlerinin Arkeolojik Açıdan Değerlendirmesi”. *Araştırma Sonuçları Toplantısı X* (1992) 121-133.
- Şahin 1993a S. Şahin – S. Durugönül, “Begräbnisstätte einer Familie bei Nikaia”. *Epigraphica Anatolica* 21 (1993) 55-60.
- Şahin 1993b S. Şahin – H. Yılmaz, “Ein Kahlkopf aus Patara. Der Mime Eucharistos und ein Spruch von Philistion: “Über den Rest Schweige ich: das ist der Zins des Lebens”. *Epigraphica Anatolica* 21 (1993) 77-91.
- Şahin 1993c S. Şahin, “Ein Ehrenmonument für Hadrian und Sabina in Rhodiapolis”. *Epigraphica Anatolica* 21 (1993) 92.
- Şahin 1994a S. Şahin, “Piratenüberfall auf Teos Volksbeschluß über die Finanzierung der Erpressungsgelder”. *Epigraphica Anatolica* 23 (1994) 1-40.
- Şahin 1994b S. Şahin, “ALA[?]MANIA nicht “ALAMANNIA”. Zum Epigraphischen Verständnis eines Stets Mißverstandenen Historischen Reliefblockes von İznik (Nikaia)”. *Epigraphica Anatolica* 23 (1994) 125-136.
- Şahin 1994c S. Şahin – H. Kalkan, “Epigraphische Mitteilungen aus İstanbul I. Ein Neues Bauepigramm der Theodosischen Landmauer von Konstantinupolis aus dem Jahr 447”. *Epigraphica Anatolica* 23 (1994) 145-156.
- Şahin 1994d S. Şahin, “Ein Vorbericht über den Stadiasmus Provinciae Lyciae in Patara”. *Lykia* 1 (1994) 130-135.
- Şahin 1994e S. Şahin, “Nemrud-Dağ'daki Kiral Antiochos'a Ait Tapınaksal Mezar Tamamlanmamış Bir Anıt mı? ”. Ed. Anonymos, *XI. Türk Tarih Kurumu Kongresi / XIth Turkish Congress of History (Ankara, 5-9 Eylül 1990)*. Ankara (1994) 333-341.
- Şahin 1994f S. Şahin, “Anadolu Gerçeği ve Bugünkü Türk Toplumunu”. *Cumhuriyet Gazetesi, Bilim-Teknik Eki* 400 (1994) 4-5.

- Şahin 1995a S. Şahin, "Studien zu den Inschriften von Perge I. Germanicus in Perge". *Epigraphica Anatolica* 24 (1995) 21-36.
- Şahin 1995b S. Şahin, "Indices zu I. v. Arykanda (I.K. 48)". *Epigraphica Anatolica* 24 (1995) 95-126.
- Şahin 1995c S. Şahin, "Bau einer Säulenstraße in Attaleia (Pamphylien) unter Tiberius-Caligula?". *Epigraphica Anatolica* 25 (1995) 25-28.
- Şahin 1995d S. Şahin, "Türkiye Genelinde Eskiçağ Bilimleri ve Eskiçağ Tarihi Temel Bilimleri". *Arkeoloji Dergisi* 3 (1995) 203-214.
- Şahin – Kalkan 1995 S. Şahin – H. Kalkan, "Epigraphische Mitteilungen aus İstanbul II. Kreuzförmige Grabstelen aus Konstantinupolis". *Epigraphica Anatolica* 24 (1995) 137-148.
- Şahin 1996a S. Şahin, "Perge Kentinin Kurucuları ve Plancia Magna". *Adalya* 1 (1996) 45-52.
- Şahin 1996b S. Şahin, "Studien zu den Inschriften von Perge III. Marcus Plancius Rutilius Varus und C. Iulius Plancius Varus Cornutu Vater und Sohn der Plancia Manga". *Epigraphica Anatolica* 27 (1996) 115-126.
- Şahin 1996c S. Şahin, "Kommagene-Nemrud Dağ Tümülüsü". *Atlas Dergisi* (Ocak 1996) 50-60.
- Şahin 1997a S. Şahin, "Ergänzung einer Akephalen Inschrift aus Attaleia (M. Plancius Varus; SEG VI 650)". *Epigraphica Anatolica* 28 (1997) 149-151.
- Şahin 1997b S. Şahin, "Nemrud-Dağ Tümülüsü". *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* 2 (1997) 1340.
- Şahin *et al.* 1997 S. Şahin, R. Merkelbach – J. Stauber, "Kaiser Tacitus erhebt Perge zur Metropolis Pamphyliens und Erlaubt einen Agon". *Epigraphica Anatolica* 29 (1997) 69-74.
- Şahin 1998a S. Şahin, "Kommagene Ülkesi ve Tanrılar Tahtı Nemrut Dağ". Ed. N. Başgelen, *Tanrılar Dağı Nemrut*. İstanbul (1998) 36-44.
- Şahin 1998b Ş. Şahin, "Nemrut Dağ Tapınak Mezarındaki Büyük Kült Yazıtı Çevirisi". Ed. N. Başgelen, *Tanrılar Dağı Nemrut*. İstanbul (1998) 31-35.
- Şahin 1999a S. Şahin, "Perge Territoriumundaki Antik Varsak Yerleşimi: Lyrbotōn Kome-Elaibarıs". Ed. Anonymos, *Çağlar Boyunca Anadolu'da Yerleşim ve Konut Uluslararası Sempozyumu (5-7 Haziran 1996 İstanbul)*. İstanbul (1999) 437-445.
- Şahin 1999b S. Şahin, "Epigraphische Mitteilungen aus Antalya I. Inschriften aus Pamphylien und Lykien". *Epigraphica Anatolica* 31 (1999) 37-52.
- Şahin 1999c S. Şahin, "Tarihin İlginç Bir Tesadüfü - A Strange Coincidence in History". *Arkeoloji ve Sanat* 89 (1999) 32-35.
- Şahin 1999d S. Şahin, "Wasserbauten Justinians am unteren Sangarios in Bithynien". Ed. Anonymos, *XI Congresso Internazionale di Epigrafia Greca e Latina, Atti II (Roma, 18-24 Settembre 1997)*. Roma (1999) 643-658.
- Şahin 1999e S. Şahin, "Zeus Astrapaios, Römische Kaiser und ein Beamter. Eine Stele mit zwei Inschriften aus dem Südlichen Gebiet von Nikaia". Eds. N. Başgelen, G. Çelgin – A. V. Çelgin, *Anatolian & Thracian Studies in Honour of Zafer Taşlıkılıçlı*. İstanbul (1999) 217-225.
- Şahin 1999f S. Şahin, "Tarihi Açından Anadolu ve Türk Kimliği". *Olba* 2/1 (1999) 3-6.

- Şahin 2000a S. Şahin, "Bauhistorisch-Epigraphische Zeugnisse aus dem Theater von Perge". *Olba* 3 (2000) 199-209.
- Şahin 2000b S. Şahin, "Kültürel Miras, Kültürel Kimlik ve Eskiçağ Bilimleri". *Cumhuriyet Gazetesi, Bilim-Teknik Eki* 714 (25 Kasım 2000) 18-19.
- Şahin – Akyürek-Şahin 2000 S. Şahin – N. E. Akyürek-Şahin, "Ein Meilenstein aus Tlos". *Klio* 98/2 (2000) 475-482.
- Şahin 2001 S. Şahin, "Epigraphische Mitteilungen aus Antalya V. Olbia und einige andere Küstenorte bei Kemer in Westpamphylien". *Epigraphica Anatolica* 33 (2001) 145-167.
- Şahin 2002a S. Şahin, "Pamfilya/Likya Sınır Kentleri: Olbia ve Diğerleri". Eds. S. Şahin – M. Adak, *Likya İncelemeleri I*. İstanbul (2002) 9-32.
- Şahin 2002b S. Şahin, "Uydurma Bir Yorumun Düşündürdükleri". *Arkeoloji ve Sanat* 111 (2002) 50-52.
- Şahin 2003 S. Şahin, "Die Inschriften". Eds. W. Martini – H. Abbasoğlu, *Die Akropolis von Perge I. Survey und Sondagen 1994-1997*. Mainz (2003) 167-174.
- Şahin – Nollé 2003 S. Şahin – J. Nollé, "Personalialia. Ekrem Akurgal – Ein Leben für die Erforschung des Antiken Anatoliens". *Antike Welt* (2003) 99-100.
- Şahin 2004a S. Şahin, Helenistik ve Roma Çağlarında İznik/Nikaia". Eds. I. Akbaygil – H. İnalcık – A. Oktay, *Tarih Boyunca İznik*. İstanbul (2004) 1-23.
- Şahin 2004b S. Şahin, "Iznik/Nikaia in Hellenistic and Roman Times". Eds. I. Akbaygil – H. İnalcık – A. Oktay, *İznik Throughout History*. İstanbul (2004) 1-23.
- Şahin 2004c S. Şahin, "Bilim Üretmeyen Uygarlık Evrensel Değildir: Batı Uygarlığı ve Anadolu". *Arkeoloji ve Sanat* 118 (2004) 27-34.
- Şahin 2004d S. Şahin, "Sahipsiz Kültür Miraslarımız. Nemrud Dağ". *Bilim ve Ütopya* 122 (2004) 26-31.
- Şahin – Adak 2004a S. Şahin – M. Adak, "Stadiasmus Patavensis. Ein zweiter Vorbericht über das Claudische StraßenBauprogramm in Lykien". Ed. R. Frei-Stolba, *Siedlung und Verkehr im Römischen Reich. Römerstraßen zwischen Herrschaftssicherung und Landschaftsprägung. Akten des Internationalen Kolloquiums zu Ehren von H. E. Herzog von 28. und 29. Juni 2001 in Bern*. Bern (2004) 227-282.
- Şahin – Adak 2004b S. Şahin – M. Adak, "Das Römische Strassen- und Siedlungssystem in der Lykischen Milyas (Elmalı Plateau)". Ed. Landschaftsverband Rheinland, *Alle Wege Führen nach Rom ...* Brauweiler (2004) 87-100.
- Şahin – Adak 2004c S. Şahin – M. Adak, "Das Römische Strassen -und Siedlungssystem in der lykischen Milyas (Elmalı-Hochebene)". *Gephyra* 1 (2004) 67-83.
- Şahin – Adak 2004d S. Şahin – M. Adak, "Neue Inschriften aus Tlos". *Gephyra* 1 (2004) 85-105.
- Şahin – Nollé 2004 S. Şahin – J. Nollé, "Vorwort/Önsöz". *Gephyra* 1 (2004) V-VIII.
- Şahin 2005a S. Şahin, "Bilim Üretmeyen Uygarlık Evrensel Değildir. Batı Uygarlığı ve Anadolu". *Toplumsal Tarih* 136 (2005) 38-47
- Şahin 2005b S. Şahin, "Sahipsiz Kültür Miraslarımız. Nemrud Dağ". *Sırtçantam* 1 (2005) 20-37.
- Şahin et al. 2005 S. Şahin, M. Adak – N. Tüner Önen, "Neue Inschriften aus Phaselis I". *Gephyra* 2 (2005) 1-20.

- Şahin 2006 S. Şahin, "Der Disput der Viri Docti über die Lykiarchie Gelöst? Dokumente von Lykiarchen aus der Familie der Dionysii aus Neisa". *Gephyra* 3 (2006) 29-47.
- Şahin 2007a S. Şahin, "Die Bauinschrift auf dem Druckrohraqüdukt von Delikkemer bei Patara". Ed. C. Schuler, *Griechische Epigraphik in Lykien. Eine Zwischenbilanz. Akten des internationalen Kolloquiums München, 24.-26. Februar 2005*. Wien (2007) 99-109.
- Şahin 2007b S. Şahin, "Zwei Holzfaeller und der Wald in der Kartapis bei Neisa". *Gephyra* 4 (2007) 37-45.
- Şahin 2008a S. Şahin, "Kaiserbauten und Kaiserehrungen in Patara". Eds. E. Winter – F. Biller, *Vom Euphrat bis zum Bosphorus Kleinasien in der Antike. Festschrift für Elmar Schwertem zum 65. Geburtstag*. Bonn (2008) 597-610.
- Şahin 2008b S. Şahin, "Der Neronische Leuchtturm und die Vespasianischen Thermen von Patara". *Gephyra* 5 (2008) 1-32.
- Şahin 2009a S. Şahin, "Patara Deniz Feneri. Eleştiriye Eleştiri". Ed. O. Tekin, *Ancient History, Numismatics and Epigraphy in the Mediterranean World. Studies in Memory of Clemens E. Bosch and Sabahat Atlan and in Honour of Nezahat Baydur*. Istanbul (2009) 331-344.
- Şahin 2009b S. Şahin, "Parerga zum Stadiasmus Patarensis (1): Überlegungen zur Strecke 3 von Sidyma nach Kalabatia". *Gephyra* 6 (2009) 101-112.
- Şahin 2009c S. Şahin, "Kragos Oros, Titanis Petra und der Apollontempel von Patara. Lokalisierungsversuche in der Historischen Geographie Lykiens". Eds. E. Olshausen – V. Sauer, *Die Landschaft und die Religion. Stuttgarter Kolloquium zur Historischen Geographie des Altertums 9, 2005*. Stuttgart (2009) 337-352.
- Şahin 2010a S. Şahin, "Bilim ve Bilirbilmezlik Üzerine Notlar I: Patara'da "Likya Birliği Meclis Binası" Diye Bir Yapı Yoktur". *Arkeoloji ve Sanat* 134 (2010) 175-180.
- Şahin 2010b S. Şahin, "Bilim ve Bilirbilmezlik Üzerine Notlar II: 1. Orta Likya'da Köybaşı Antik Yerleşimi: Yazıt ve Coğrafi Konumuna İlişkin Anlamsız Bir Çalışma; 2. Myra ve Andriake: Bilimsel Temeli Olmayan, Kazı Amaçlı "Ön-Düşünceler". *Arkeoloji ve Sanat* 135 (2010) 141-152.
- Şahin 2010c S. Şahin, "Ekklesiasterion und Bouleuterion von Perge: Baustiftungen des Brüderpaares Demetrios und Apollonios unter den Flaviern". Eds. F. Naumann-Steckner, B. Paffgen – R. Thomas, *Zwischen Orient und Okzident. Festschrift für Hansgerd Hellenkemper*. Berlin (2010) 643-654.
- Şahin 2010d S. Şahin, "Parerga zum Stadiasmus Patarensis 3: Die Inschrift von Köybaşı in Zentrallykien". *Gephyra* 7 (2010) 137-152.
- Şahin 2010e S. Şahin, "Parerga zum Stadiasmus Patarensis 4: Mikron Oros Akarassos in Milyas". *Gephyra* 7 (2010) 153-159.
- Şahin 2010f S. Şahin, "Korrektur zu den Bau- und Widmungsinschriften des Ekklesiasterions und Bouleuterions von Perge". *Gephyra* 7 (2010) 161-163.
- Şahin 2011a S. Şahin, "Stadiasmus Patarensis. Likya'nın Roma Yolları". *Arkeoloji ve Sanat* 136 (2011) 89-128.

- Şahin 2011b S. Şahin, "Parerga zum Stadiasmus Patarensis 5: STR 59 und Daseia von Bonda". *Gephyra* 8 (2011) 55-63.
- Şahin 2012a S. Şahin, "Neisa'daki (Lykia) Kartapis Ormanı'nın İki Tahtacısı". *Akron* I (2012) 1-12.
- Şahin 2012b S. Şahin, "Nochmal über die Lykiarchie". *Gephyra* 9 (2012) 119-123.
- Şahin 2012c S. Şahin, "Marmor Numidicum in Perge unter Domitian". *Gephyra* 9 (2012) 41-50.
- Şahin 2012d S. Şahin, "Kültürel Miras ve Algılanması Sorunu". *Akron* II (2012) 1-16.
- Şahin 2012e S. Şahin, "Kragos Oros, Titanis Petra ve Patara Apollon Tapınağı. Lykia'nın Tarihi Coğrafyasında Bir Lokalizasyon Denemesi". *Akron* III (2012) 1-28.
- Şahin 2013a S. Şahin, "Parerga zum Stadiasmus Paterensis 9. Kaunisch-Lyrische Frage". *Gephyra* 10 (2013) 32-37.
- Şahin 2013b S. Şahin, "Parerga zum Stadiasmus Patarensis 10: Teimarchi aus Arneai". *Gephyra* 10 (2013) 38-49.
- Şahin 2013c S. Şahin, "Philopator-Titulatur für Mithradates II von Kommagene. Eine kleine Korrektur zu EA 44, 2011 (2012), 55-63 und ZPE 184, 2013, 199-20". *Gephyra* 10 (2013) 163-165.
- Şahin 2013d S. Şahin, "Justinianus'un Bithynia'da Sakarya Nehri Üzerinde İnşa Ettirdiği Köprü ve Kanal Tesisleri". *Akron* 4 (2013) 1-30.
- Şahin 2013e S. Şahin, "Antik Kaynaklar Işığında Tarihte Bithynia Depremleri". *Akron* 7 (2013) 1-16.
- Şahin 2014a S. Şahin, "Bir Atama Vesilesiyle Türkiye'de Klasik Filolojinin Dünü, Bugünü ve Geleceği Üzerine Düşünceler". *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 145 (2014) XIX-XXVIII.
- Şahin 2014b S. Şahin, "Bilim ve Bilirbilmezlik Üzerine Notlar III. 1. Reaksiyonu Vukuatından Beter; 2. İncil, Kilise ve Laodikeia; 3. "Tanrının Gözleri"!; 4. "Patara Caput Gentis Lyciae"; 5. Patara Su Yapıları ve Yazıtlar". *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 146 (2014) 118-146.
- Şahin 2015 S. Şahin, "Spätrömisch-Frühbyzantinische Inschriften aus Perge in Pamphylien". Ed. A. Rhoby, *Inscriptions in Byzantium and Beyond. Methods – Projects – Case Studies*. Wien (2015) 177-185.